Az egyik sofőr úgy emlékezett vissza, hogy a legfélelmetesebb a csend volt. Amikor a busz behajtott a falak közé, a motor zúgásán kívül semmit sem lehetett hallani. Tudták, hogy a fal tetején lévő résekből és a tornyokból keletnémet határőrök távcsövekkel figyelik az arcukat. *„Sosem néztünk fel a tornyokra, szigorúan csak az utat figyeltük, mert minden felesleges mozdulat provokációnak számíthatott”*

A 18-as járat

Steinstücken története a hidegháború egyik legkülönösebb fejezete. **Ez a mindössze 13 hektáros terület volt Nyugat-Berlin egyetlen folyamatosan lakott exklávéja**, amelyet teljesen körülvett a Német Demokratikus Köztársaság (NDK, Kelet-Németország) területe.A falu mintegy 200 lakója évtizedekig a világpolitika frontvonalában élt, elvágva az anyavárostól.

Steinstücken exklávé

Amikor 1920-ban létrehozták Nagy-Berlint, a környező településeket a fővároshoz csatolták. Steinstücken földjei történelmileg a Stolpe nevű falu (később Wannsee) gazdáihoz tartoztak, akik Berlinnek adóztak. Így a falu jogilag Berlin-Zehlendorf kerületének része lett, bár földrajzilag Potsdam (Brandenburg) területébe ékelődött be.

A Falon túl

A második világháború után a győztes szövetségesek Berlin meglévő belső kerülethatárai alapján osztották fel a várost. Mivel Zehlendorf az amerikai megszállási szektorba került, a hozzá tartozó Steinstücken is automatikusan az amerikai zóna része lett, miközben a falu határain túl azonnal a szovjet zóna kezdődött.

Kezdetben a lakók és a szövetségesek szabadon átjárhattak a várost övező keletnémet területeken keresztül Nyugat-Berlinbe. Később a keletnémet hatóságok ellenőrzőpontokat állítottak fel, de a lakók egy szigorúan őrzött erdei ösvényen és két határátkelőn keresztül még közlekedhettek.

1951. október 18-án a keletnémet Népi Rendőrség (Volkspolizei) fegyveresei váratlanul benyomultak a faluba, és megpróbálták az NDK-hoz csatolni. A lakók ellenállása és a heves amerikai diplomáciai

tiltakozás miatt a keletnémetek néhány nap után visszavonultak.

1961 augusztusában a fal felhúzásakor Steinstückent is teljesen körbezárták szögesdróttal, majd később betonfallal. A lakók nem hagyhatták el a falut; a nyugat-berlini rendőrök és mentők nem léphettek be.

A Falon át

A Berlini Fal 1961. augusztus 13-i felhúzása után Steinstücken lett az egyik legkülönösebb menekülési útvonal. Mivel a falut eleinte csak szögesdróttal vették körbe, a keletnémet menekülteknek „csak” át kellett jutniuk a külső NDK-s gyűrűn, hogy az amerikai zónában, vagyis technikai értelemben Nyugat-Berlinben találják magukat.

1961 augusztusában, közvetlenül a határ lezárása utáni napokban káosz uralkodott. Több tucat keletnémet család rohant át a mezőkön és a kerteken keresztül Steinstückenbe. Volt olyan nap, amikor több mint 20 menekült rejtőzött el a falu házaiban. Az amerikai katonák helikopterekkel szállították őket tovább Nyugat-Berlin biztonságos központi részeibe.

Egy keletnémet postás, aki jól ismerte a falu körüli határokat, a kézbesítési útvonalát használta fel a szökésre. Mialatt a hivatalos leveleket vitte a határmenti NDK-s házakhoz, az egyik pillanatban egyszerűen átugrott a kerítésen az amerikai szektorba. Mivel a táskájában hivatalos keletnémet dokumentumok is voltak, az amerikai hírszerzés azonnal kihallgatta.

Miután az NDK megerősítette a falu körüli zárat, és fegyveres tornyokat épített, a szökések halálosak lettek. Ennek ellenére több fiatalnak sikerült a sötétség leple alatt, a fák között kúszva átjutnia a szögesdrótokon. Az amerikai katonai rendészek (MP) utasítást kaptak, hogy amint egy menekült eléri

a falu első házait, azonnal vegyék védőőrizetbe és fegyverrel is akadályozzák meg, hogy a keletnémet határőrök kövessék őket.

A szökéseknek az vetett véget, hogy az NDK 1963-ra a falu teljes 3 kilométeres kerületén lecserélte a szögesdrótot a masszív, összefüggő betonfalra, és a falu közvetlen határába is fegyveres őrjáratokat vezényelt.

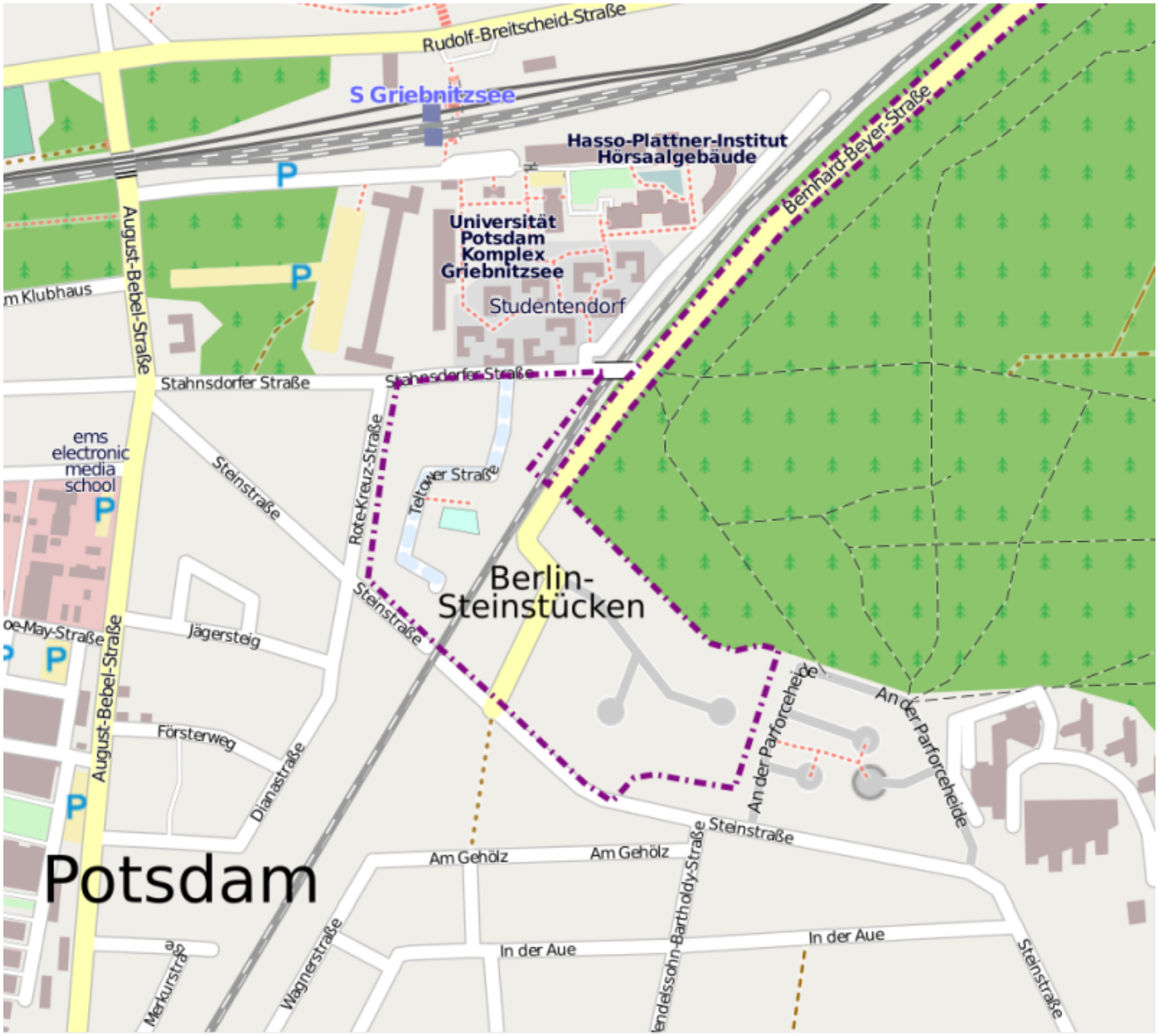
A helikopteres „Mini-Luftbrücke”

Lucius D. Clay amerikai tábornok felismerte a helyzet politikai súlyát. Hogy demonstrálja a nyugati elszántságot, katonai helikopterleszállót építtetett a faluban. Három amerikai katonai rendész (MP) költözött az exklávéba; ők a *287th Military Police Company* tagjai voltak. Őket helikopterrel váltották, és a legfontosabb ellátmányt is a levegőből biztosították. Steinstücken a nyugati ellenállás globális szimbólumává vált.

A nyugat-berlini kukásautók nem hajthattak be a területre, ezért a lakók megállapodtak Potsdam városával: keletnémet munkások és kukásautók jártak be Steinstückenbe, hogy összeszedjék a szemetet, amelyet a nyugatiak nyugatnémet márkával (valutával) fizettek ki az NDK-nak.

A falu áram- és gázellátása a keletnémet hálózatról működött. Az NDK ezt folyamatos zsarolási alapként használta: bármilyen politikai feszültség esetén megtehették volna (és néha meg is tették), hogy korlátozzák a szolgáltatást.

Mivel téglát, cementet vagy gerendákat képtelenség volt helikopterrel szállítani, a lakók évtizedekig nem tudták felújítani a házaikat vagy újakat építeni.

A területcsere

A tarthatatlan és veszélyes helyzetet végül az enyhülési politika és egy egészen elképesztő területcsere oldotta meg.

A szövetségesek és a Szovjetunió megállapodtak Berlin státuszának rendezéséről. Ennek részeként Nyugat-Berlin 4 millió nyugatnémet márkát fizetett az NDK-nak egy 20 méter széles és 1 kilométer hosszú földnyelvért, amely összekötötte az exklávét a város többi részével.

1972-ben megnyílt az aszfaltozott összekötő út. Az NDK követelésére az utat mindkét oldalról 3 méter magas betonfalakkal zárták le, így egy zárt folyosó jött létre. Ezen a folyosón indult el a legendás 18-as buszjárat.

A 18-as busz

A 118-as busz (amelyet a fal leomlásáig 18-as busznak hívtak) a történelem egyik legbizarrabb tömegközlekedési vonala volt. Nemcsak a kétoldali betonfalak miatt volt különleges, hanem a

működését szabályozó abszurd, mindennapi protokollok miatt is.

A sofőröknek különleges oktatáson kellett átesniük. Meg kellett tanulniuk higgadtan kezelni azt a nyomást, hogy fegyveres keletnémet határőrök figyelik minden mozdulatukat a tornyokból. A buszokat felszerelték egy közvetlen, titkos rádiókapcsolattal, amellyel a sofőr azonnal riaszthatta a nyugat-berlini rendőrséget és a szövetséges parancsnokságot, ha a korridorban bármilyen rendkívüli esemény történt.

Steinstückenbe beérve a busz egy kis téren fordult meg, majd indult vissza Nyugat-Berlinbe. A helyiek számára ez a busz jelentette a valódi kapcsolatot a civilizációval.

Mi történt, ha lerobbant a busz?

Ez volt a nyugati hatóságok legnagyobb félelme. Ha a busznak műszaki hibája támadt a fallal övezett, 1 kilométeres NDK-s szakaszon, az azonnali nemzetközi diplomáciai krízist jelentett.

Az utasok és a sofőr sem léphettek ki a buszból a keletnémet területen. A BVG (Berlin közlekedési vállalata) nem küldhetett be csak úgy egy szerelőt vagy egy másik buszt. Minden egyes műszaki hiba esetén a nyugati szövetségeseknek hivatalos úton kellett kapcsolatba lépniük az NDK határőrségével, hogy engedélyt kérjenek a mentésre.

Időnként előfordult, hogy a gyors megoldás érdekében maguk a keletnémet hatóságok vontatták ki a lerobbant nyugati buszt a folyosóról, amiért természetesen komoly összegeket számláztak ki Nyugat-Berlinnek

Egy egykori steinstückeni diák így emlékezett vissza az iskolába járásra: *„Minden reggel, amikor a busz belépett a falak közötti zónába, a gyomrom összerándult. Imádkoztunk, hogy ne kapjon defektet a busz az NDK területén. Ha a busz furcsa hangot adott ki, az egész utastér elnémult. Tudtuk, hogy ha itt megállunk, nem szállhatunk ki, és az ablakon túl a fegyveresek állnak.”*

A híres „Haustürservice”

A buszjáratnak volt egy egészen egyedülálló, utasbarát funkciója a hidegháború alatt. Mivel a korridor és a falu környéke éjszaka rendkívül sötét és félelmetes volt (a fal túloldaláról érkező reflektorok és fegyveres őrök miatt), a BVG bevezette a *„Haustürservice”*-t. Késő este és éjszaka a sofőr nemcsak a hivatalos megállóban tette le az utasokat, hanem – ha kérték – bárhol megállt a falu területén, közvetlenül a lakók házának kapujában, hogy senkinek se kelljen a sötétben a határ mellett gyalogolnia.

A karácsonyfa-akció

Egy idős helyi lakos egy dokumentumfilmben felidézte, hogy az 1970-es években a 18-as busz sofőrjei nemcsak utasokat szállítottak, hanem afféle *csempészek* is voltak – a szó legbékésebb értelmében. Karácsony környékén a sofőrök a busz hátuljában, a hátsó ülések között hoztak be fenyőfákat és nagyobb ünnepi csomagokat Zehlendorfból a falu azon lakóinak, akiknek nem volt autójuk.

A Fal leomlása

Amikor 1989. november 9-én este felnyitották a berlini határokat, Steinstückenben a leírhatatlan megkönnyebbülés és az eufória pillanatai következtek.

A falu lakói azonnal az utcára vonultak. Sokan közülük évtizedek óta először sétálhattak ki a 20 méter

széles folyosóból anélkül, hogy az NDK katonái fegyvert fogtak volna rájuk. Berlin belső részein a falat szinte azonnal elkezdték bontani a *„falbontó harkályok”* (Mauerspechte), Steinstückenben a lakók maguk vették kezükbe a szerszámokat.

Nem akartak várni: kalapácsokkal és csákányokkal kezdték el verni a házuk végében álló betonfalakat. A legmeghatóbb pillanatok azok voltak, amikor a fal túloldalán élő potsdami lakosok és a steinstückeniek végre kezet foghattak egymással. Sokan évtizedekig éltek egymástól alig 50 méterre úgy, hogy egyetlen szót sem válthattak. A határőrök már nem avatkoztak közbe, csak tétlenül nézték az ünneplő tömeget.

Néhány hónapon belül a teljes betonfal-rendszert elbontották a környékről; a falu megszűnt exklávé lenni. Az utak megnyíltak Potsdam felé is, a lakók pedig végre építkezhettek, felújíthatták a házaikat, és szabadon eljuthattak a környező erdőkbe és tavakhoz.

Ma Steinstücken Berlin egyik legcsendesebb, legdrágább zöldövezeti lakónegyede. A fojtogató múltra ma már csak a falu közepén álló, két helikopter-légcsavart formázó katonai emlékmű emlékeztet, amely az egykori amerikai helikopteres mentőakcióknak állít emléket.

Mi a helyzet a 118-as busszal napjainkban?

A busz ma is közlekedik Zehlendorf és Steinstücken között, viszont miután a falat lebontották, a vonalat meghosszabbították. A busz már nem fordul vissza a falu szélén, hanem továbbhalad az egykori ellenséges területre, Potsdamba, egészen a Stern-Center nevű bevásárlóközpontig.

Sok Berlinbe látogató történelemkedvelő kifejezetten azért száll fel a mai napig a 118-as buszra, hogy végighaladjon azon az útvonalon, amely egykor a világ legszigorúbban őrzött, fallal körülvett katonai folyosója volt.

A legutóbbi bejegyzések a blogon

Ördögnyál (2026.10.07)
A Volga Atom és az atomautók elfeledett őrülete (2026.10.01)
Falkland háború (2026.09.29)
A jégbe fagyott időzített bomba: Novaja Zemlja (2026.09.23)
Whiskey on the rocks (2026.08.12)
A 18-as járat (2026.08.07)
Point Nemo (2026.08.04)
LAWS (2026.07.31)
Az Ozempic-háború (2026.07.22)
Fél óra még az életedből (2026.07.19)
A Te könyved milyen vastag? (2026.07.11)
Orwell elmaradt, a bürokrácia győzött (2026.07.05)
Az oroszok hibrid hadviselése a európai GNSS rendszer ellen (2026.06.27)
Ebolajárvány Kongóban (2026.05.28)
Amikor egy naperőmű teszi oázissá a sivatagot (2026.05.13)
Boeing 737 MAX / MCAS (2026.05.05)
Csernobil árnyéka: Negyven évvel a katasztrófa után (2026.04.26)
A Mars Climate Orbiter (MCO) program banális katasztrófája (2026.04.24)
Therac-25: A hibaüzenet, amit senki nem értett (2026.04.19)
Amikor a király a másodpióta (2026.04.17)
A világ legnagyobb városa, Csungking (2025.05.06)

2026/05/28 16:43

Ez egy elfeledett sarka a netnek, örülök, hogy sikerült elvetődnöd ide!

Továbbra is keresek megjelenési lehetőséget az írásaim számára. Ha esetleg van ötleted, oszd meg velem! Elérhetőségeim az Impresszumban találhatók.

A passport.blog jelenlegi egyetlen megjelenési lehetősége a Facebook. Ha értesülni szeretnél az új bejegyzésekről, kövesd a Bolyongó Facebook oldalt.

Ha szeretnéd a bejegyzést kinyomtatni, vagy önálló formában menteni, ennek a legegyszerűbb módja a PDF formába konvertálás. Ezt a jobb oldali, fentről negyedik (Adobe) ikonnal teheted meg.

Eddigi bejegyzések a bolyongó.hu-n

Az összes bejegyzés ABC-be rendezett indexe itt található. A blog helyekhez köthető bejegyzései a google.maps térképen is megtalálhatók: A világ valódi csodái. A mostanában a blogon megjelent írások a főoldalon jelennek meg.

2026/05/28 18:05

Források

A bejegyzés megírásához a Gemini AI segítségét is igénybe vettem.

Felhasznált és ajánlott források

- Wikipedia: Steinstücken (részletes német szócikk)
- Berliner Linienchronik (A 18-as és 118-as buszjárat teljes, dokumentált története)
- Chronik der Mauer: Az 1971-es négyhatalmi egyezmény és a területcserék dokumentumai
- Atlas Obscura: Az egykori helikopter-leszálló helyén emelt emlékmű története (angolul)
- The Berlin Wall Archive: Klaus Schütz polgármester beszéde a folyosó 1972-es átadásakor (archív videó)

Képforrások

- **Légifelvétel a fallal körbezárt faluról és a folyosóról:** Wikimedia Commons - Aerial view of Steinstücken (1989)
- **A 18-as busz a betonfalak közötti folyosón:** Bundesarchiv / Wikimedia Commons - Der Bus im Korridor (1972)
- **A helikopter-leszálló helyén álló mai emlékmű:** Wikimedia Commons - Das Hubschrauberdenkmal heute
- **Az egykori NDK őrtornyok a korridor mentén:** Berlin Wall Map - Archív fotók és térkép a határszakaszról

2026, Nyugat-Berlin, 18-as járat, Linie 18, NDK, Fal, Steinstücken, Lucius D Clay, Potsdam, világjáró, történelem, érdekes történet, a szovjet imperium romjain, hidegháború

Bejegyzésmegtekintések száma: 149

From:
https://bolyongo.hu/ - **bolyongó**

Permanent link:
https://bolyongo.hu/doku.php?id=passport:line_18

Last update: **2026/10/07 20:36**